

Hoàn thiện và xây dựng cơ chế ban hành chuẩn mực kế toán Việt Nam

Thạc sĩ LÊ THỊ THÚY LOAN

Ảnh Hòa Tấn

Việc hoàn thiện và xây dựng cơ chế ban hành chuẩn mực kế toán Việt Nam cần dựa trên kinh nghiệm của quốc tế và tình hình cụ thể của Việt Nam.

Tổ chức ban hành chuẩn mực báo cáo tài chính tại Anh

Tại Anh, các chuẩn mực kế toán, là trách nhiệm của các kiểm toán viên, người lập và người sử dụng các báo cáo và không được đưa vào luật. Việc tuân thủ các chuẩn mực kế toán được coi là tuân thủ các yêu cầu về kế toán của các luật tại Anh. Cơ cấu thiết lập chuẩn mực của Anh gồm Hội đồng báo cáo tài chính (FRC), Hội đồng chuẩn mực kế toán (ASB), và Ban soát xét báo cáo tài chính (FRRP). Chính phủ sẽ có vai trò là người giám sát.

FRC có chủ tịch được bổ nhiệm bởi Bộ trưởng thương mại và công

ngiệp và Thống đốc Ngân hàng Anh. Các thành viên của Hội đồng đến từ các khu vực quyền lợi khác nhau. FRC có trách nhiệm hướng dẫn ASB.

ASB có nhiệm vụ soạn thảo và có thẩm quyền ban hành các chuẩn mực kế toán. ASB có quyền công bố các hướng dẫn, dù không bắt buộc, đối với các vấn đề phát sinh trong thực tiễn. Các chuẩn mực kế toán do ASB ban hành được gọi là chuẩn mực báo cáo tài chính (FRS); các dự thảo được gọi là dự thảo báo cáo tài chính (FREDs). Tổng số thành viên của ASB không quá 10 người gồm một chủ tịch và một giám đốc kỹ thuật làm việc trọn thời gian, và các thành viên còn lại đại diện cho các quyền lợi của các bên khác nhau làm việc bán thời gian.

FRRP, dưới sự quản lý của FRC, được thành lập để soát xét các

nguyên tắc và phương pháp kế toán mà các công ty lớn cố ý sử dụng không tuân thủ các chuẩn mực kế toán, vi phạm yêu cầu trung thực và hợp lý theo Luật công ty.

Ban xử lý các vấn đề khẩn cấp (UITF), dưới sự quản lý của ASB, được thành lập nhằm đưa ra hướng dẫn xử lý khi một chuẩn mực kế toán hoặc một điều khoản của luật công ty tồn tại nhưng có những cách hiểu không xác đáng hoặc mâu thuẫn với nhau, đã hoặc có thể xảy ra.

Tổ chức ban hành các nguyên tắc kế toán được thừa nhận chung (GAAP) của Mỹ

Các tổ chức ban hành GAAP của Mỹ gồm Hội đồng thủ tục kế toán (CAP), Hội đồng nguyên tắc kế toán (APB), Hội đồng chuẩn mực kế toán tài chính (FASB), Viện kế toán công chứng Mỹ (AICPA), Ban xử lý các vấn đề phát sinh (EITF), và các nguồn khác.

Hội đồng chuẩn mực kế toán tài chính (FASB) được thành lập vào năm 1972 bao gồm 7 thành viên đến từ khu vực kế toán công, ngành nghề tư nhân, khu vực hàn lâm và cơ quan giám sát. FASB ban hành các chuẩn mực kế toán tài chính và các hướng dẫn (thuộc mục A của GAAP). Từ năm 1973, FASB là cơ quan được chỉ định trong khu vực tư nhân có thẩm quyền thiết lập các chuẩn mực kế toán và báo cáo tài chính chi phối việc lập các báo cáo tài chính. SEC và AICPA công nhận các chuẩn mực kế toán do FASB ban hành. SEC có thẩm quyền thiết lập các chuẩn mực báo cáo và kế toán tài chính cho các công ty cổ phần theo Luật giao dịch chứng khoán 1934. Tuy nhiên, từ đó đến nay chính sách của SEC là dựa vào các chuẩn mực của FASB trong phạm vi các chuẩn mực này đáp ứng các yêu cầu phục vụ quyền lợi của các cổ đông. Trước khi FASB được thành lập, các chuẩn mực báo cáo và kế toán tài chính được ban hành đầu tiên bởi Hội đồng thủ tục kế toán (CPA) của AICPA (1936 - 1959), và sau đó bởi Ủy ban nguyên tắc kế toán (APB) (1959 - 1973). Các tuyên bố của những tổ chức tiền thân này vẫn còn hiệu lực trừ khi được sửa đổi

hoặc thay thế bởi FASB.

FASB có hai tổ chức hỗ trợ là (i) Hội đồng tư vấn chuẩn mực kế toán tài chính (FASAC) có nhiệm vụ tư vấn về các vấn đề kỹ thuật cần được FASB quan tâm và các vấn đề khác; (ii) Ban xử lý các vấn đề phát sinh (EITF) có nhiệm vụ ban hành các trích yếu EITF (thuộc mục C của GAAP) về các vấn đề hiện có hay vừa phát sinh và những vướng mắc trong thi hành và các vấn đề thảo luận (DI) nhằm hướng dẫn việc áp dụng các tuyên bố kế toán có liên quan.

Tổ chức ban hành chuẩn mực kế toán quốc tế

Tổ chức thiết lập chuẩn mực kế toán quốc tế gồm Tổ chức ủy ban chuẩn mực kế toán quốc tế (IASCF), Hội đồng chuẩn mực kế toán quốc tế (IASB), Hội đồng cố vấn chuẩn mực (SAC), Hội đồng hướng dẫn báo cáo tài chính quốc tế (IFRIC).

IASCF có trách nhiệm giám sát IASB, là tổ chức ban hành chuẩn mực báo cáo tài chính quốc tế (IFRS). SAC có trách nhiệm tư vấn các vấn đề kỹ thuật và lịch làm việc cho IASB. IFRIC, dưới sự quản lý của IASB, có trách nhiệm ban hành các hướng dẫn báo cáo tài chính quốc tế.

IASCF gồm mười chín (19) ủy thác viên gồm sáu (6) từ Bắc Mỹ, sáu (6) từ châu Âu, bốn (4) từ châu Á - Thái Bình Dương, và ba (3) từ bất kỳ khu vực nào khác miễn là sự cân bằng về khu vực địa lý được giữ vững.

IASB có 14 thành viên đến từ 9 quốc gia có trách nhiệm thiết lập các chuẩn mực kế toán. Các thành viên của IASB được lựa chọn theo tiêu chuẩn trình độ chuyên môn chứ không phải theo khu vực bầu cử hay quyền lợi khu vực. Các thành viên của IASB có nguồn gốc là các kiểm toán viên thực hành, người lập các báo cáo tài chính, người sử dụng các báo cáo tài chính, và từ hàn lâm. Bảy trong 14 thành viên có trách nhiệm trực tiếp liên hệ với một hay nhiều hơn các nhà thiết lập chuẩn mực quốc gia. Việc công bố một chuẩn mực, dự thảo, hay hướng dẫn cần

được sự tán thành của 8 trên 14 thành viên.

Hội đồng cố vấn chuẩn mực (SAC) bao gồm các nhóm cá nhân có các nguồn gốc chức năng và khu vực địa lý khác nhau nhằm cố vấn cho IASB và đôi khi, cho các ủy thác viên.

Các thành viên của IFRIC đến từ các khu vực địa lý rộng rãi, có trình độ giao dịch cao, đại diện của các kế toán viên trong các ngành nghề và người sử dụng các báo cáo tài chính.

Thêm vào đó, tất cả các thành viên của IASB có trách nhiệm liên hệ với các nhà thiết lập chuẩn mực quốc gia không có thành viên của IASB trong tổ chức lập quy của họ. Ngoài ra, nhiều quốc gia này cũng có mặt trong Hội đồng cố vấn chuẩn mực.

Cơ quan ban hành các chuẩn mực kế toán Việt Nam

Tại Việt Nam, Quốc hội có thẩm quyền ban hành Luật kế toán, Bộ tài chính có thẩm quyền ban hành các chuẩn mực kế toán.

Các chuẩn mực kế toán được nghiên cứu và soạn thảo bởi Ban chỉ đạo nghiên cứu, soạn thảo chuẩn mực kế toán Việt Nam. Ban chỉ đạo gồm 13 thành viên, ngoài các thành viên từ các cơ quan thuộc Bộ tài chính còn bổ sung thêm các thành viên từ các trường đại học và Hội kế toán Việt Nam. Vụ chế độ kế toán là đơn vị thường trực của các ban chỉ đạo và các tổ soạn thảo chuẩn mực, có nhiệm vụ tổ chức triển khai việc soạn thảo, tiếp thu ý kiến và hoàn chỉnh trình Bộ ký ban hành.

Hội đồng quốc gia về kế toán thuộc Bộ tài chính có chức năng tư vấn cho Bộ trưởng Bộ tài chính về chiến lược, chính sách phát triển và các vấn đề khác liên quan đến kế toán, kiểm toán. Hội đồng bao gồm 1 chủ tịch, 2 phó chủ tịch và 14 ủy viên đến từ Bộ tài chính, các trường đại học và các bộ ngành. Bộ phận thường trực của Hội đồng đặt tại Vụ chế độ kế toán - Bộ tài chính.

Cơ cấu tổ chức ban hành chuẩn mực kế toán Việt Nam cho thấy sự phù hợp của cơ chế hệ thống chuẩn

mực kế toán Việt Nam đối với môi trường chính trị và pháp lý của Việt Nam hiện nay. Để đảm bảo tiến độ xây dựng và nội dung phù hợp với những yêu cầu của nền kinh tế, trước mắt cần xây dựng Ủy ban chuẩn mực kế toán Việt Nam nhằm chuyên trách soạn thảo các chuẩn mực kế toán để trình Bộ tài chính ban hành. Tuy nhiên khi Hội kế toán Việt Nam phát triển mạnh hơn, Hội nên có vai trò là tổ chức lập quy, ban hành các chuẩn mực kế toán Việt Nam.

Ủy ban chuẩn mực kế toán nên bao gồm các thành viên có trình độ chuyên môn và kinh nghiệm cao từ các khu vực kiểm toán, người lập, người sử dụng, các trường đại học, Hội kế toán Việt Nam, và Bộ tài chính. Qua nghiên cứu cơ cấu tổ chức ban hành của quốc tế, Anh và Mỹ, Ủy ban chuẩn mực kế toán Việt Nam nên thành lập thêm bốn tổ chức gồm:

- Ban tư vấn chuẩn mực kế toán có trách nhiệm lập các chiến lược, kế hoạch, biện pháp hoàn thiện hệ thống kế toán và kiểm toán. Ban tư vấn nên bao gồm các thành viên từ các lĩnh vực chuyên môn khác nhau và là một diễn đàn cho các tổ chức và cá nhân có quan tâm tham gia vào quá trình thiết lập chuẩn mực. Ban tư vấn nên họp định kỳ hàng năm và các cuộc họp mở cho công chúng quan sát.

- Ban soạn thảo chuẩn mực kế toán có nhiệm vụ nghiên cứu, xây dựng và soạn thảo các chuẩn mực kế toán để đệ trình lên Ủy ban chuẩn mực kế toán.

- Ban hướng dẫn chuẩn mực kế toán có trách nhiệm ban hành các hướng dẫn đối với các chuẩn mực kế toán.

- Ban kiểm tra có trách nhiệm tham gia giám định và xử lý các tranh chấp về kế toán, kiểm toán.

Việc áp dụng những kinh nghiệm của quốc tế, Anh, Mỹ và tình hình cụ thể của Việt Nam trong xây dựng cơ cấu tổ chức ban hành chuẩn mực kế toán Việt Nam là rất quan trọng để đảm bảo về nội dung, tiến độ hoàn thiện và xây dựng hệ thống chuẩn mực kế toán Việt Nam ■